



## Τι πιστεύουν οι Έλληνες για την ασφάλεια στο διαδίκτυο Ανάλυση μέτρησης κοινής γνώμης

ΑΣΦΑΛΕΙΑ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

**Τριαντάφυλλος ΚΑΡΑΤΡΑΝΤΟΣ**

*Κύριος Ερευνητής ΕΛΙΑΜΕΠ*

Unlock with Touch ID →



Μάιος 2023  
Policy Brief #181/2023

# Τι πιστεύουν οι Έλληνες για την ασφάλεια στο διαδίκτυο

## Ανάλυση μέτρησης κοινής γνώμης

Copyright © 2023 | All Rights Reserved  
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)  
Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα  
Τηλ.: 210 7257 110 | Fax: 210 7257 114 | [www.eliamep.gr](http://www.eliamep.gr) | [eliamep@eliamep.gr](mailto:eliamep@eliamep.gr)

Το ΕΛΙΑΜΕΠ ενθαρρύνει τον ανοιχτό, πλουραλιστικό διάλογο στη βάση επιχειρημάτων και δεδομένων. Οι απόψεις που διατυπώνονται από συνεργάτες του ΕΛΙΑΜΕΠ εκφράζουν αποκλειστικά τους συγγραφείς τους και δεν δεσμεύουν το Ίδρυμα.

**Σημείωση:** Το κείμενο αποτελεί ανάλυση ειδικής έρευνας που διεξήγαγε η Metron Analysis για λογαριασμό της Vodafone Ελλάδας υπό την επιστημονική επίβλεψη του ΕΛΙΑΜΕΠ.

### Τριαντάφυλλος ΚΑΡΑΤΡΑΝΤΟΣ

Κύριος Ερευνητής ΕΛΙΑΜΕΠ

#### Περίληψη

- Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας στην εποχή της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης και της τεχνητής νοημοσύνης έχει μεταβάλει «εκ βάθρων» τη λειτουργία των κρατών, τις υποδομές και κυρίως την καθημερινότητα των πολιτών.
- Η κακόβουλη χρήση της τεχνολογίας έχει καταστεί εργαλείο των εγκληματιών, η τεχνολογία είναι όμως και το μεγαλύτερο όπλο για τους φορείς επιβολής του νόμου και τα κράτη.
- Είναι κρίσιμη η ενεργοποίηση του ιδιωτικού τομέα για την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση τόσο των πολιτών, όσο και των διαφόρων επαγγελματιών, στις νέες τεχνολογίες και στην ορθή αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.
- Η τεχνολογία τρέχει γρηγορότερα από τις ρυθμιστικές πρωτοβουλίες των κρατών, και από την άλλη, σε χώρες όπως η Ελλάδα, υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός πολιτών, που δεν είναι πλήρως εξοικειωμένος με τις δυνατότητες και τη σωστή χρήση των νέων τεχνολογιών.
- Η περίοδος της πανδημίας είναι ο σημαντικότερος καταλύτης για την ραγδαία αύξηση της χρήσης του διαδικτύου στη χώρα μας.
- Το 75% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για να έχει πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και κυρίως στο Gov Gr, μία μεγάλη νίκη της διαδικασίας ψηφιοποίησης του κράτους και το 71% πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές.
- Παρότι το 84% είναι αυτό που δηλώνει πως αντιμετωπίζει κινδύνους στο διαδίκτυο, το 67% είναι αυτό που λαμβάνει μέτρα προστασίας κατά τη διάρκεια της περιήγησής του σε αυτό.
- Μόλις το 11% του συνόλου των ερωτηθέντων δηλώνει πως έχει πέσει θύμα εγκληματικής δραστηριότητας στο διαδίκτυο. Ωστόσο, η κατάσταση αλλάζει ριζικά στους εντατικούς χρήστες.

## Εισαγωγή

*...η ανάπτυξη της τεχνολογίας μπορεί να βελτιώνει την ποιότητα της ζωής μας αλλά, παράλληλα, διευρύνει και την τρωτότητά μας.*

*Κρίσιμη παράμετρος σε όλη αυτή τη διαδικασία αποτελεί η συνεργασία του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, όπως τον παρόχων επικοινωνίας και δικτύων.*

*...η τεχνολογία τρέχει γρηγορότερα από τις ρυθμιστικές πρωτοβουλίες των κρατών, και από την άλλη, σε χώρες όπως η Ελλάδα, υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός πολιτών που δεν είναι πλήρως εξοικειωμένος με τις δυνατότητες και τη σωστή χρήση των νέων τεχνολογιών.*

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, στην εποχή της 4<sup>ης</sup> Βιομηχανικής Επανάστασης, της τεχνητής νοημοσύνης και του «διαδικτύου των πραγμάτων» (Internet of Things) έχει μεταβάλει «εκ βάθρων» τη λειτουργία των κρατών, τις υποδομές και, κυρίως, την καθημερινότητα των πολιτών. Πράγματι, η ανάπτυξη μας τεχνολογίας μπορεί να βελτιώνει την ποιότητα της ζωής μας αλλά, παράλληλα, διευρύνει και την τρωτότητά μας. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που οι νέες τεχνολογίες είναι πλέον στενά συνδεδεμένες με τις πολιτικές ασφάλειας. Η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας είναι αυτή που έχει επηρεάσει τόσο την έννοια της ασφάλειας, όσο και τη φύση των απειλών. Από τις κυβερνοαπειλές μέχρι την τρομοκρατία και τις διάφορες μορφές βίας η κακόβουλη χρήση της τεχνολογίας έχει καταστεί εργαλείο των εγκληματιών, η τεχνολογία είναι, όμως, και το μεγαλύτερο όπλο για τους φορείς επιβολής του νόμου και τα κράτη. Μεταξύ των χρήσεων της νέας τεχνολογίας περιλαμβάνεται και η αξιοποίηση της για τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών. Οι υπηρεσίες πληροφοριών πολλών χωρών έχουν πλέον περάσει στη φάση της 4<sup>ης</sup> βιομηχανικής επανάστασης. Αντίστοιχα τεχνολογικά εξελιγμένες, ωστόσο, είναι και οι απειλές τόσο από κρατικούς, όσο και μη κρατικούς δρώντες. Μετά-δεδομένα, αλγόριθμοι, τεχνητή νοημοσύνη, διαδίκτυο των πάντων είναι συστατικά αυτής της φάσης.

Κρίσιμη παράμετρος σε όλη αυτή τη διαδικασία αποτελεί η συνεργασία του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, όπως τον παρόχων επικοινωνίας και δικτύων. Σε αυτή την κατεύθυνση άλλωστε κινείται και η Ε.Ε. με τη δημιουργία του EU Internet Forum, αλλά και με την ενθάρρυνση της ενισχυμένης αλληλεπίδρασης δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Αυτή η συνεργασία μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, ενώ έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ενεργοποίηση του ιδιωτικού τομέα για την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση τόσο των πολιτών, όσο και των διάφορων επαγγελματιών, στις νέες τεχνολογίες και στην ορθή αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.

Όπως είναι φυσικό, αυτός ο θαυμαστός καινούριος κόσμος αντιμετωπίζεται από πολλούς με σκεπτικισμό. Κατά κάποιο τρόπο βλέπουμε μία νέα τοποθέτηση του απλουστευτικού, εν πολλοίς, διλήμματος ασφάλεια vs της ελευθερίας στον τομέα των τεχνολογιών. Είναι αναμενόμενο, ειδικότερα αν λάβουμε υπόψη μας πως, από τη μία πλευρά, η τεχνολογία τρέχει γρηγορότερα από τις ρυθμιστικές πρωτοβουλίες των κρατών, και, από την άλλη, σε χώρες όπως η Ελλάδα, υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός πολιτών που δεν είναι πλήρως εξοικειωμένος με τις δυνατότητες και τη σωστή χρήση των νέων τεχνολογιών. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι παρακολουθήσεις και η χρήση κατασκοπευτικών λογισμικών έχουν δημιουργήσει ρωγμές στην εμπιστοσύνη των πολιτών έναντι του κράτους, αλλά και των ιδιωτικών εταιρειών / παρόχων επικοινωνίας, γεγονός που επεκτείνεται και στις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών γενικότερα. Μία ακόμη παράμετρος είναι οι θεωρίες συνωμοσίας και η τεχνοφοβία, ως μορφή αντισυστημικής αντίδρασης, η οποία, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, γνώρισε μεγάλη έξαρση.

Η χρήση νέων τεχνολογιών, τόσο από τις κρατικές υπηρεσίες, όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, πρέπει να γίνεται κατόπιν μίας διαδικασίας ορθής αξιοποίησης που θα προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες. Αυτός είναι και ο λόγος που η Ε.Ε. δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της προστασίας της ιδιωτικότητας και έχει θεσπίσει ένα αρκετά αυστηρό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, το οποίο αποτελεί και τη βάση για τις πολιτικές προστασίας δεδομένων τόσο των δημοσίων φορέων, όσο και των ιδιωτικών εταιρειών.

...η Ε.Ε. δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της προστασίας της ιδιωτικότητας και έχει θεσπίσει ένα αρκετά αυστηρό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Η περίοδος της πανδημίας φαίνεται πως είναι ο σημαντικότερος καταλύτης για την ραγδαία αυτή αύξηση της χρήσης του διαδικτύου.

Το διαδίκτυο, με ποσοστό 76%, είναι το βασικό μέσο ενημέρωσης και ψυχαγωγίας των Ελλήνων, καθώς υπολείπεται ελάχιστα (2%) της τηλεόρασης, που κατέχει την πρωτιά με 78%.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο πώς κινείται η κοινή γνώμη στην Ελλάδα; Με άλλα λόγια τι πιστεύουν οι Έλληνες για την ασφάλεια στο διαδίκτυο; Αυτό ήταν το αντικείμενο μίας ειδικής έρευνας που διεξήγαγε η Metron Analysis για λογαριασμό της Vodafone Ελλάδας υπό την επιστημονική επίβλεψη του ΕΛΙΑΜΕΠ. Η έρευνα, που αποτελεί και το αντικείμενο σχολιασμού του παρόντος κειμένου, είναι το πρώτο βήμα μίας δομημένης επιστημονικής συνεργασίας μεταξύ ΕΛΙΑΜΕΠ και Vodafone Ελλάδας για την ασφάλεια και τις νέες τεχνολογίες.

## Τι κάνουν οι Έλληνες στο Διαδίκτυο

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, περισσότεροι από 8 στους 10 Έλληνες (83%) χρησιμοποιούν το διαδίκτυο. Αξίζει να σημειωθεί πως το ποσοστό αυτό είναι εμφανώς αυξημένο από αντίστοιχες τάσεις άλλων ερευνών προηγούμενων ετών. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τις έρευνες World Internet Project Greece, ως χρήστες του διαδικτύου χαρακτηρίζονταν το 59,8% το 2015, το 62,2% το 2017 και το 71% το 2019.<sup>1</sup> Βλέπουμε, λοιπόν, εδώ μία αυξητική διαφοροποίηση της τάξης του 12% μέσα σε τέσσερα χρόνια, χωρίς μία τέτοια διάσταση να είχε εμφανιστεί στις μετρήσεις που προαναφέρθηκαν. Η περίοδος της πανδημίας φαίνεται πως είναι ο σημαντικότερος καταλύτης για τη ραγδαία αυτή αύξηση της χρήσης του διαδικτύου. Όπως είναι αναμενόμενο, η χρήση του διαδικτύου αυξάνεται σημαντικά στις νεότερες γενιές (Millennials, Gen Z), αλλά και στην Gen X, φτάνοντας στο 100%. Αντίστοιχη αύξηση παρατηρείται και στα άτομα που κατατάσσονται στις υψηλότερες κοινωνικές τάξεις, αλλά και στα άτομα που έχουν λάβει ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση. Αντίθετα, το ποσοστό μειώνεται στους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας, στους συνταξιούχους και τις νοικοκυρές, αλλά και, σε μια ενδιαφέρουσα γεωγραφική παρατήρηση, στην περιοχή της Βορείου Ελλάδας.

Το διαδίκτυο, με ποσοστό 76%, είναι το βασικό μέσο ενημέρωσης και ψυχαγωγίας των Ελλήνων, καθώς υπολείπεται ελάχιστα (2%) της τηλεόρασης, που κατέχει την πρωτιά με 78%. Αντίθετα, οι δείκτες ακρόασης ραδιοφώνου (46%) και ανάγνωσης έντυπων εφημερίδων (9%) είναι εμφανώς χαμηλότεροι. Ένα αποτέλεσμα που είναι ευθέως αντίστοιχο με την γενικευμένη κρίση εμπιστοσύνης προς τα παραδοσιακά ΜΜΕ και, κυρίως, προς τις εφημερίδες, το περίφημο «τέλος των εφημερίδων» σε έντυπη μορφή όπως έχει υποστηρίξει ο Poulet Bernard.<sup>2</sup>

Τα έξυπνα κινητά (smartphones) είναι η συσκευή που χρησιμοποιούν συντριπτικά (88%) οι Έλληνες για να συνδεθούν στο διαδίκτυο, με το ποσοστό αυτό να αγγίζει το απόλυτο (98%) στους Millennials και στους φοιτητές (99%). Ακολουθούν με μεγάλη, όμως, διαφορά ο φορητός (47%) και ο σταθερός (34%) υπολογιστής, ενώ το tablet χρησιμοποιεί μόνο το 30% και την Smart TV το 26%. Αξίζει να σημειωθεί πως στην Generation Z παρατηρούμε μία σημαντική διαφοροποίηση υπέρ της χρήσης φορητού υπολογιστή που φτάνει το 79%.

Όπως προκύπτει από τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας, ο μέσος Έλληνας εντατικός χρήστης του διαδικτύου είναι άντρας, έως 57 ετών, κάτοικος Αττικής και νησιών Αιγαίου, μέσου και υψηλού μορφωτικού επιπέδου, μισθωτός, άνεργος ή φοιτητής και φανατικός χρήστης του έξυπνου κινητού του.

<sup>1</sup> Χ. Τσέκερης, Ν. Δεμερτζής, Α. Λιναρδής et al., Το Διαδίκτυο στην Ελλάδα, διαΝΕΟσις, Μάιος 2020, [https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2020/05/WIP\\_greece.pdf](https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2020/05/WIP_greece.pdf)

<sup>2</sup> P. Bernard, 2009, Το τέλος των εφημερίδων και το μέλλον της ενημέρωσης, Αθήνα, Εκδόσεις Πόλις.



*Όπως προκύπτει από τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας, ο μέσος Έλληνας εντατικός χρήστης του διαδικτύου είναι άντρας, έως 57 ετών, κάτοικος Αττικής και νησιών Αιγαίου, μέσου και υψηλού μορφωτικού επιπέδου, μισθωτός, άνεργος ή φοιτητής και φανατικός χρήστης του έξυπνου κινητού του.*

Οι Έλληνες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο κυρίως για να επικοινωνήσουν, για να αποκτήσουν πρόσβαση σε δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες, για να ενημερωθούν, να διασκεδάσουν, για λόγους εκπαίδευσης και, τέλος, για αγοραπωλησίες. Ειδικότερα, το 83% πραγματοποιεί τηλεφωνικές κλήσεις και βιντεοκλήσεις μέσω διαδικτυακών εφαρμογών, το 82% χρησιμοποιεί τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, το 82% στέλνει και λαμβάνει μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email). Το 75% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για να έχει πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και κυρίως στο Gov.gr, μία μεγάλη νίκη της διαδικασίας ψηφιοποίησης του κράτους και το 71% πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές. Το 69% ενημερώνεται από ιστοσελίδες και blogs και συμμετέχει σε διάφορα fora συζητήσεων και το 58% αγοράζει αγαθά και υπηρεσίες. Το 40% το χρησιμοποιεί για προσωπική διασκέδαση και το 37% για να παίξει ηλεκτρονικά (Online Gaming). Το 33% αξιοποιεί το διαδίκτυο για εκπαιδευτικούς λόγους, ποσοστό που, ωστόσο, είναι σημαντικά αυξημένο συγκριτικά με το παρελθόν, κυρίως λόγω της διαδικασίας τηλεεκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Τέλος, το 22% πραγματοποιεί πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών.

Σημαντική διαφοροποίηση βλέπουμε στην Generation Z και στους Millennials που είναι οι φανατικότεροι χρήστες των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (96% και 92%) και του Gov.gr (87% και 90%), το αξιοποιούν για διασκέδαση (76% και 67%), για ηλεκτρονικά παιχνίδια (69% και 61%), αλλά και για εκπαιδευτικούς λόγους (68% και 58%).

## Αναγνωρίζουν τους κινδύνους, αλλά δεν έχουν όλοι antivirus

Χρησιμοποιούν περισσότερο το διαδίκτυο, αλλά παράλληλα δηλώνουν πως αντιμετωπίζουν κινδύνους. Σε ποσοστό 84% θεωρούν πως αντιμετωπίζουν κινδύνους κατά την περιήγηση τους.

Ποιοι είναι όμως οι βασικότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουμε στην καθημερινή μας δραστηριότητα στο διαδίκτυο;

1. Η εξαπάτηση σε μία συναλλαγή ή αγορά (48%),
2. Η κατάχρηση προσωπικών δεδομένων από τρίτους (32%),
3. Η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση ανηλίκων (26%),
4. Το κάθε είδους κακόβουλο λογισμικό (14%),
5. Το χακάρισμα κοινωνικών δικτύων και λογαριασμών email (14%),
6. Τα fake news και οι θεωρίες συνωμοσίας (9%) και
7. Η κακή επιρροή για τα παιδιά (4%).

Για τους Generation Z και τους Millennials, ο κίνδυνος για την κατάχρηση προσωπικών δεδομένων είναι αισθητά μεγαλύτερος (46% και 44%), ενώ για τους άνω των 77% πολύ μικρότερος (15%). Σημαντικά μεγαλύτερος είναι και ο κίνδυνος από κακόβουλο λογισμικά (27% και 28%), ενώ για τους άνω των 77 η αίσθηση κινδύνου πέφτει στο 7%. Αξιοπρόσεκτη είναι και η μεγαλύτερη αίσθηση κινδύνου από τα fake news και τις θεωρίες συνωμοσίας τόσο για την Generation Z, όσο και για τους άνω των 77 ετών.

Παρότι το 84% είναι αυτό που δηλώνει πως αντιμετωπίζει κινδύνους στο διαδίκτυο, το 67% είναι αυτό που λαμβάνει μέτρα προστασίας κατά τη διάρκεια της περιήγησής του. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται: α) η επίσκεψη μόνο σε ιστοσελίδες που γνωρίζουν και εμπιστεύονται, β) το μη άνοιγμα μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από αποστολείς που δεν γνωρίζουν, γ) η αποκλειστική χρήση του προσωπικού υπολογιστή και δ) η εγκατάσταση λογισμικού antivirus.

*Το 75% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για να έχει πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και, κυρίως, στο Gov.gr, μία μεγάλη νίκη της διαδικασίας ψηφιοποίησης του κράτους και το 71% πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές.*

Για τους Generation Z και τους Millennials ο κίνδυνος για την κατάχρηση προσωπικών δεδομένων είναι αισθητά μεγαλύτερος (46% και 44%), ενώ για τους άνω των 77% πολύ μικρότερος (15%).

Παρότι το 84% είναι αυτό που δηλώνει πως αντιμετωπίζει κινδύνους στο διαδίκτυο, το 67% είναι αυτό που λαμβάνει μέτρα προστασίας κατά τη διάρκεια της περιήγησής τους.

Σε σύγκριση με πέντε χρόνια πριν, ένας στους δύο (51%) δηλώνει ότι αισθάνεται λιγότερη ασφάλεια ως προς τα προσωπικά του δεδομένα και τις πληροφορίες.

Προκαλεί προβληματισμό πως το 38% του γενικού πληθυσμού δηλώνει όχι τόσο (25%) και καθόλου (13%) ενημερωμένο για τους κινδύνους ασφάλειας στο διαδίκτυο. Από το 62% που δηλώνει ενημερωμένο, μόνο το 13% είναι πολύ, ενώ η πλειοψηφία (49%) δηλώνει αρκετά ενημερωμένη. Οι περιστασιακοί χρήστες και οι μεγαλύτερες ηλικίες είναι λιγότερο ενημερωμένοι για τους κινδύνους, ενώ οι περισσότερο ευαισθητοποιημένοι είναι οι νεότεροι ηλικιακά (83% των Millennials), οι υψηλότερης κοινωνικής τάξης και μορφωτικού επιπέδου (78%) και οι φοιτητές (89%).

Έχει ενδιαφέρον πως μόλις το 11% του συνόλου των ερωτηθέντων δηλώνει πως έχει πέσει θύμα εγκληματικής δραστηριότητας στο διαδίκτυο. Ωστόσο, η κατάσταση αλλάζει ριζικά στους εντατικούς χρήστες. Από αυτούς, το 65% αναφέρει ότι έχει ανακαλύψει κακόβουλο λογισμικό στις συσκευές του, το 62% ότι έχει λάβει παραπλανητικά emails, το 44% ότι του έχουν χακάρει τα κοινωνικά δίκτυα ή το email, το 34% αναφέρει ότι έχει παραπλανηθεί σε ηλεκτρονικές αγορές, ενώ λιγότερο αναφέρονται και άλλες περιπτώσεις όπως το χακάρισμα λογαριασμού και η αφαίρεση χρημάτων.

Είναι αξιοσημείωτο πως ενώ το 95% του συνόλου γνωρίζει τη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, μόλις το 9% εξ αυτών και το 35% όσων δηλώνουν πως έχουν πέσει θύμα εγκληματικής δραστηριότητας στο διαδίκτυο έχει απευθυνθεί σε αυτή. Αυτό το εύρημα θα πρέπει να το δούμε συνδυαστικά με το 29% των θυμάτων που έχουν απευθυνθεί σε κάποιον άλλον και το 25% εξ αυτών σε φίλους και συγγενείς. Ποσοστό εξόχως προβληματικό για αυτό που χαρακτηρίζουμε κουλτούρα ασφάλειας στο διαδίκτυο. Το υπόλοιπο 19% έχει απευθυνθεί σε κάποια άλλη υπηρεσία της Αστυνομίας (κυρίως σε Τμήματα), το 17% σε κάποιον πάροχο τηλεπικοινωνιών και το 14% σε κάποιον ειδικό από τον ιδιωτικό τομέα ή εταιρία ΤΠΕ.

## Δεν έχουν ακούσει για τον GDPR, αλλά θέλουν αυστηρότερη νομοθεσία

Οι Έλληνες αισθάνονται ανασφάλεια και για τα προσωπικά τους δεδομένα στο διαδίκτυο. Σε σύγκριση με πέντε χρόνια πριν, ένας στους δύο (51%) δηλώνει ότι αισθάνεται λιγότερη ασφάλεια ως προς τα προσωπικά του δεδομένα και τις πληροφορίες, το 27% δηλώνει ότι νιώθει το ίδιο ασφαλής, ενώ ένα 17% δηλώνει ότι νιώθει μεγαλύτερη ασφάλεια. Πρέπει να τονίσουμε πως δεν πρόκειται για έναν Ελληνικό εξαιρετισμό, καθώς αντίστοιχες μετρήσεις σε άλλες χώρες της Ε.Ε., αλλά και στις Η.Π.Α. δείχνουν μία αντίστοιχη τάση. Στις τελευταίες, σύμφωνα με την έρευνα «Americans and Privacy» του 2019 του Pew Research Center, το 70% δήλωνε αυξημένη ανασφάλεια ως προς τα προσωπικά του δεδομένα σε σύγκριση με πέντε χρόνια νωρίτερα.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αναδεικνύεται από τη μέτρηση είναι η άγνοια για τις προβλέψεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, του GDPR. Ο Κανονισμός αποτελεί τη μεγαλύτερη αλλαγή νομοθεσίας και ρυθμιστικού πλαισίου πανευρωπαϊκά, με καθοριστική επιρροή στις νομοθεσίες και στις διαδικασίες των κρατών μελών. Το 40% δηλώνει ότι δεν γνωρίζει ή δεν έχει ακούσει κάτι σχετικά, μόλις το 26% τον γνωρίζει, ενώ ένα 34% δηλώνει ότι τον έχει ακουστά. Το έλλειμμα ενημέρωσης και γνώσης εμφανίζεται περισσότερο στις γυναίκες, στις μεγαλύτερες γενιές, στις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις και μορφωτικές βαθμίδες, στις νοικοκυρές και τους συνταξιούχους, καθώς και στους περιστασιακούς ή μη χρήστες του διαδικτύου.

*Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αναδεικνύεται από τη μέτρηση είναι η άγνοια για τις προβλέψεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, του γνωστού σε όλους μας GDPR.*

*Αξίζει να σημειωθεί πως η ανησυχία των πολιτών για το πώς χρησιμοποιούνται τα προσωπικά τους δεδομένα είναι εξίσου έντονη τόσο για τους δημόσιους φορείς, όσο και τον ιδιωτικό τομέα.*

*Μία αισθητή διαφοροποίηση μεταξύ της αντιμετώπισης δημοσίου και ιδιωτικού τομέα παρατηρείται στην ερώτηση για το αν υπάρχουν οφέλη ή κίνδυνοι από τη συλλογή προσωπικών δεδομένων από δημοσίους και ιδιωτικούς φορείς.*

Αξίζει να σημειωθεί πως η ανησυχία των πολιτών για το πώς χρησιμοποιούνται τα προσωπικά τους δεδομένα είναι εξίσου έντονη τόσο για τους δημόσιους φορείς, όσο και για τον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα, το 24% ανησυχεί «πάρα πολύ» και το 44% «αρκετά» για το πώς χρησιμοποιούν τα δεδομένα του οι ιδιωτικές εταιρείες (σύνολο: 68%, έναντι 28% που ανησυχεί «λίγο» ή «καθόλου»), ενώ αντίστοιχα όσον αφορά στους δημόσιους οργανισμούς το 25% ανησυχεί «πάρα πολύ» και το 43% «αρκετά» (σύνολο: 68% και πάλι, έναντι 29% που ανησυχεί «λίγο» έως «καθόλου»).

Αντίστοιχα, σχεδόν ένας στους δύο πολίτες δεν κατανοεί επαρκώς πώς χρησιμοποιούνται τα προσωπικά του δεδομένα. Αναλυτικότερα, όσον αφορά στις ιδιωτικές εταιρείες, το 48% πιστεύει ότι κατανοεί «πάρα πολύ» ή «αρκετά» το πώς χρησιμοποιούνται τα προσωπικά του δεδομένα (12% και 36% αντίστοιχα), ενώ το 45% δηλώνει ότι το κατανοεί «όχι και τόσο» ή «καθόλου» (29% και 16% αντίστοιχα). Όσον αφορά στους δημόσιους οργανισμούς, και πάλι το 49% πιστεύει ότι κατανοεί «πάρα πολύ» ή «αρκετά» το πώς χρησιμοποιούνται τα προσωπικά του δεδομένα (11% και 38% αντίστοιχα), ενώ το 44% δηλώνει ότι το κατανοεί «όχι και τόσο» ή «καθόλου» (29% και 15% αντίστοιχα).

Μία αισθητή διαφοροποίηση μεταξύ της αντιμετώπισης δημοσίου και ιδιωτικού τομέα παρατηρείται στην ερώτηση για το αν υπάρχουν οφέλη ή κίνδυνοι από τη συλλογή προσωπικών δεδομένων από δημοσίους και ιδιωτικούς φορείς. Όσον αφορά στις ιδιωτικές εταιρείες, πάνω από ένας στους δύο (53%) θεωρεί ότι οι κίνδυνοι είναι μεγαλύτεροι από τα οφέλη, ενώ μόλις ένα 6% θεωρεί ότι τα οφέλη είναι περισσότερα από τους κινδύνους. Περίπου ένα στους τρεις διατυπώνει μια ενδιάμεση θέση, θεωρώντας ότι υπάρχουν εξίσου κίνδυνοι και οφέλη. Από την άλλη, όσον αφορά στους δημόσιους οργανισμούς, οι ερωτώμενοι φαίνεται να δείχνουν μεγαλύτερα επίπεδα εμπιστοσύνης, καθώς το ποσοστό όσων θεωρούν ότι οι κίνδυνοι είναι μεγαλύτεροι από τα οφέλη μειώνεται αντίστοιχα στο 39%, ενώ το 16% θεωρεί ότι τα οφέλη υπερσκελίζουν τους κινδύνους (και το 39% θεωρεί ότι υπάρχουν εξίσου κίνδυνοι και οφέλη). Η συγκεκριμένη διαφοροποίηση μπορεί να εξηγηθεί σε δύο διαστάσεις: α) στην Ελλάδα υπάρχει διαχρονικά μία αίσθηση καχυποψίας έναντι του ιδιωτικού τομέα και του τρόπου που οι φορείς του διαχειρίζονται τα προσωπικά δεδομένα (π.χ. η συζήτηση για τα λεγόμενα ψιλά γράμματα των συμβάσεων) και β) τα οφέλη της ψηφιοποίησης του κράτους, με ναυαρχίδα το Gov.gr, έχουν επηρεάσει ριζικά τους πολίτες στην πρόσληψή τους για το διαδίκτυο και για τη συλλογή προσωπικών δεδομένων.

Οι χρήστες, λοιπόν, που θεωρούν πως το διαδίκτυο κρύβει κινδύνους, είναι αρκετά προβληματισμένοι για τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα προσωπικά τους δεδομένα, δεν γνωρίζουν καθόλου ή κάτι έχουν ακούσει για τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, αισθάνονται ανασφάλεια από την περιήγησή τους. Αυτός είναι και ο λόγος που στην διλημματική ερώτηση «ασφάλεια ή ελευθερία», η πλειονότητα προκρίνει την Ασφάλεια (60%) έναντι της Ελευθερίας (37%) –και κυρίως οι γυναίκες, οι μεγαλύτερες γενιές, οι χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις και εκπαιδευτικές βαθμίδες, οι περιστασιακοί ή μη χρήστες του διαδικτύου– δηλαδή, όσοι φαίνεται να είναι λιγότερο εξοικειωμένοι με τον ψηφιακό κόσμο.

Παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον το πώς οι ίδιοι δηλώνουν ότι πρέπει να μετουσιωθεί στην πράξη το αίτημά τους για περισσότερη ασφάλεια. Ειδικότερα, οι ερωτώμενοι φαίνεται να προκρίνουν μια αυστηρότερη νομοθεσία που θα θέτει όρια και προϋποθέσεις στους ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς όσον αφορά στην προστασία των προσωπικών δεδομένων των πολιτών (48%), ενώ λιγότεροι από ένας στους τρεις (31%) θεωρούν καλύτερη ιδέα την εισαγωγή βελτιωμένων εργαλείων που

Οι χρήστες, λοιπόν, που θεωρούν πως το διαδίκτυο κρύβει κινδύνους, είναι αρκετά προβληματισμένοι για τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα προσωπικά τους δεδομένα, δεν γνωρίζουν καθόλου ή κάτι έχουν ακούσει για τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, αισθάνονται ανασφάλεια από την περιήγησή τους.

Όσο περισσότερο χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, τόσο περισσότερο θεωρούν πως αντιμετωπίζουν κινδύνους (84%). Οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι είναι οι άπατες, η κατάχρηση προσωπικών δεδομένων και η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση ανηλίκων.

θα επιτρέπουν στους ίδιους τους πολίτες να ελέγχουν καλύτερα τη διάθεση και χρήση των προσωπικών τους δεδομένων. Συγκρίνοντας με τις Η.Π.Α., σύμφωνα με την έρευνα του Pew Research Center, βλέπουμε ότι στην αμερικανική περίπτωση οι επιλογές κινούνται αντίστροφα: η πλειονότητα (55%) τάσσεται υπέρ βελτιωμένων εργαλείων που θα ενισχύουν την αυτονομία και ατομική προστασία των χρηστών, ενώ λιγότεροι (44%) προκρίνουν την αυστηρότερη νομοθεσία.

## Συμπεράσματα

Έχει αυξηθεί σημαντικά το ποσοστό των Ελλήνων που χρησιμοποιεί καθημερινά το διαδίκτυο, με το ποσοστό στις νεότερες γενιές (Millennials και Gen Z) να φτάνει στο 100%.

Το διαδίκτυο, από κοινού με την τηλεόραση, είναι το βασικό μέσο ενημέρωσης και ψυχαγωγίας των Ελλήνων.

Ο Έλληνας κρατά τον θαυμαστό κόσμο του διαδικτύου κυριολεκτικά στα χέρια του, καθώς τα Smartphones είναι το βασικό μέσο περιήγησης στο ίντερνετ.

Οι Έλληνες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να επικοινωνήσουν (με τις πλατφόρμες και Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης να έχουν αντικαταστήσει την παραδοσιακή τηλεφωνική επικοινωνία), για να αποκτήσουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, για να διασκεδάσουν, για να εκπαιδευτούν και για να πραγματοποιήσουν αγοραπωλησίες.

Η κρίση της πανδημίας λειτούργησε ως ευκαιρία στον ψηφιακό κόσμο με το Gov.gr και την τηλεκπαίδευση να αποτελούν τους βασικούς παράγοντες εντατικοποίησης και ποιοτικοποίησης της χρήσης από τους Έλληνες.

Οι Millennials και οι Gen Z είναι οι φανατικότεροι χρήστες του Gov.gr και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης δείχνοντας ξεκάθαρα την προτίμησή τους σε ένα περισσότερο ψηφιακό, φιλικό και αποτελεσματικό κράτος.

Όσο περισσότερο χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, τόσο περισσότερο θεωρούν πως αντιμετωπίζουν κινδύνους (84%). Οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι είναι οι άπατες, η κατάχρηση προσωπικών δεδομένων και η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση ανηλίκων.

Είναι εμφανές πως οι κίνδυνοι θα πολλαπλασιαστούν εάν διευρυνθεί η έρευνα στο πεδίο της εθνικής ασφάλειας (τρομοκρατία, κυβερνοεπιθέσεις, υβριδικές απειλές).

Παρουσιάζει ενδιαφέρον πως, για την πλειοψηφία, οι θεωρίες συνωμοσίας και τα fake news δεν έχουν συνδεθεί με κινδύνους και απειλές ασφάλειας.

Αν και δηλώνουν πως κινδυνεύουν, ένας στους τρεις δεν λαμβάνει μέτρα προστασίας, ενώ μεγάλο προβληματισμό προκαλεί το γεγονός πως το 38% δεν δηλώνει τόσο ενημερωμένο για τους κινδύνους.

Το 11% του συνόλου δηλώνει πως έχει πέσει θύμα εγκληματικής δραστηριότητας, κάτι που, ωστόσο, αλλάζει ριζικά στους εντατικούς χρήστες, με το 60% να έχει εντοπίσει κακόβουλο λογισμικό ή παραπλανητικό email.



*Το 11% του συνόλου δηλώνει πως έχει πέσει θύμα εγκληματικής δραστηριότητας, κάτι που ωστόσο αλλάζει ριζικά στους εντατικούς χρήστες, με το 60% να έχει εντοπίσει κακόβουλο λογισμικό ή παραπλανητικό email.*

*Μπροστά στο άγνωστο του διαδικτύου και των κινδύνων του, οι Έλληνες ζητούν περισσότερη ασφάλεια, έναντι της ελευθερίας.*

Όλοι γνωρίζουν τη Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, αλλά μόνο ένας στους τρεις που δηλώνουν πως έχουν πέσει θύμα απευθύνονται σε αυτή, ενώ το 25% των θυμάτων απευθύνεται σε συγγενείς και φίλους.

Οι Έλληνες αισθάνονται ανασφάλεια για τα προσωπικά τους δεδομένα στο διαδίκτυο. Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί η άγνοια για τον GDPR, αλλά και, παράλληλα, δηλώνουν πως θέλουν ένα αυστηρότερο νομοθετικό πλαίσιο!

Η ανησυχία για τη συλλογή και την χρήση των προσωπικών δεδομένων αφορά τόσο στους δημόσιους, όσο και στους ιδιωτικούς φορείς, ενώ ιδιαίτερο πρόβλημα συνιστά και η κατανόηση του τρόπου χρήσης των προσωπικών δεδομένων.

Αξίζει αναφοράς η διαφοροποίηση για τα οφέλη της χρήσης προσωπικών δεδομένων από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, με το δημόσιο να κερδίζει τους πολίτες στα οφέλη, σε σημαντικό βαθμό λόγω του Gov.gr.

Μπροστά στο άγνωστο του διαδικτύου και των κινδύνων του, οι Έλληνες ζητούν περισσότερη ασφάλεια, έναντι της ελευθερίας.

Είναι σημαντικό να υπάρξουν μία εκτεταμένη καμπάνια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης τόσο από το κράτος, όσο και από τις ιδιωτικές εταιρείες για τις νομοθετικές δικλείδες, τις πολιτικές προστασίας και τα δικαιώματα των πολιτών.

Το κράτος πρέπει να αναλάβει μία πρωτοβουλία για τη διαμόρφωση μίας ατομικής και συλλογικής κουλτούρας ασφάλειας στο διαδίκτυο που να δίνει έμφαση στη λήψη μέτρων προστασίας (1 στους 3 δεν λαμβάνει), αλλά και για την ενημέρωση των αρμοδίων δημοσίων φορέων σε περιπτώσεις κινδύνου.

Είναι απαραίτητη η διεξαγωγή τακτικών ποιοτικών και ποσοτικών ερευνών για τη χαρτογράφηση των προτιμήσεων, αλλά και των απειλών που θεωρούν πως αντιμετωπίζουν οι Έλληνες στο διαδίκτυο, οι οποίες πρέπει να συνδυαστούν με τον σχεδιασμό και την αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων για την ασφαλή πλοήγηση και την προστασία των προσωπικών δεδομένων.